

УДК 738:7.072.2(477.75)

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2026.3.39>

Руденченко Алла Андріївна,

доктор наук, професор,
завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
a.rudnchenko@kubg.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-9354-8216

Мешко Андрій Миколайович,

доктор філософії,
доцент кафедри декоративного мистецтва і реставрації
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
a.meshko@kubg.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-8338-1643

Халмурадова Юлія Віталіївна,

доктор філософії,
доцент кафедри художньої кераміки, дерева, скульптури та металу
Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука
y.royik@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9349-231X

Панфілов Руслан Вадимович,

помічник декана з ІКТ,
Факультет образотворчого мистецтва і дизайну
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
r.panfilov@kubg.edu.ua
ORCID ID: 0009-0001-9607-3233

АВТОРСЬКІ ТА КУРАТОРСЬКІ ПРОЄКТИ РУСТЕМА СКИБІНА: ЗБЕРЕЖЕННЯ, РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена мистецтвознавчому аналізу трьох знакових культурно-мистецьких проєктів сучасного кримськотатарського художника-кераміста, Народного художника України Рустема Скибіна: «Qalqan / Щит» (2023–2026), «Zincir / Ланцюг – ланки пам'яті» (2023) та «Yol / Шлях» (2021). Досліджено концептуальні підвалини, художньо-технологічні засади та комунікативну стратегію цих проєктів у контексті відродження та міжнародної репрезентації кримськотатарської художньої спадщини. Розкрито, що три проєкти утворюють цілісну модель культурної дії, у якій «Qalqan / Щит» спирається на відновлений у «Zincir / Ланцюг» матеріально-термінологічний фундамент традиційної кераміки та успадковує методологію соціокультурного проєктування, розроблену в межах «Yol / Шлях». Обґрунтовано, що авторська художня практика Рустема Скибіна у стилі Qırıq Isar поєднується з кураторською та інституційною діяльністю ГО «El Cheber / Країна майстрів», утворюючи модель «мистецько-громадського співробітництва», яка впливає на подолання наслідків культурного геноциду та тимчасової окупації Криму. Виокремлено чотири ключові механізми ефективності проєктів: мультидисциплінарність, системна співпраця з державними та міжнародними інституціями, ґрунтовне мистецтвознавче дослідження зразків у світових музейних колекціях та використання мистецького артефакту як «м'якої сили» у публічній дипломатії України. Особливу увагу приділено виставковому турне проєкту «Qalqan / Щит» у Києві, Софії, Вільнюсі, Ризі, Нью-Йорку та Лондоні, а також створенню символу-панно «Всесвіт / Dinya / Universe» для П'ятого саміту Кримської платформи при Генеральній Асамблеї ООН. Визначено, що проєкти Рустема Скибіна є актуальним інструментом утвердження культурної суб'єктності кримськотатарського народу та формування позитивного образу України у світі в умовах триваючої російсько-української війни.

Ключові слова: кримськотатарське мистецтво, кримськотатарська кераміка, східне мистецтво, орієнталістика, тюркері, кримськотатарський орнамент, художня кераміка, декоративне мистецтво, килими, вишивка, живопис, Рустем Скибін.

Rudenchenko Alla, Meshko Andrii, Khalmuradova Julia, Panfilov Ruslan. AUTHORIAL AND CURATORIAL PROJECTS OF RUSTEM SKYBIN: PRESERVATION, REPRESENTATION AND CULTURAL DIPLOMACY OF CRIMEAN TATAR ART

The article presents an art-historical analysis of three landmark cultural and artistic projects by the contemporary Crimean Tatar ceramic artist, People's Artist of Ukraine Rustem Skybin: "Qalqan / Shield" (2023–2026), "Zincir / Chain – Links of Memory" (2023), and "Yol / Path" (2021). The conceptual foundations, artistic and technological principles, and communicative strategy of these projects are examined in the context of the revival and international representation of the Crimean Tatar artistic heritage. It is demonstrated that the three projects form a coherent model of cultural action in which "Qalqan / Shield" draws upon the material and terminological foundation of traditional ceramics restored through "Zincir / Chain" and inherits the methodology of sociocultural project design developed within "Yol / Path." It is argued that Rustem Skybin's artistic practice in the Quru Isar style is integrated with his curatorial and institutional activity within the NGO "El Cheber / Land of Masters," forming a model of "artistic-civic collaboration" that addresses the consequences of cultural genocide and the temporary occupation of Crimea. Four key mechanisms underpinning the effectiveness of these projects are identified: multidisciplinary; systematic cooperation with state and international institutions; rigorous art-historical research of historical artefacts in world museum collections; and the use of the artistic object as "soft power" in Ukraine's public diplomacy. Particular attention is given to the exhibition tour of "Qalqan / Shield" in Kyiv, Sofia, Vilnius, Riga, New York, and London, as well as to the creation of the symbolic panel "Universe / Dünya / Becesim" for the Fifth Crimea Platform Summit at the UN General Assembly. It is concluded that Rustem Skybin's projects serve as a vital instrument for asserting the cultural subjectivity of the Crimean Tatar people and shaping a positive image of Ukraine in the world amid the ongoing Russian-Ukrainian war.

Key words: Crimean Tatar art, Crimean Tatar ceramics, Eastern art, Orientalism, turquerie, Crimean Tatar ornament, art ceramics, decorative art, carpets, embroidery, painting, Rustem Skybin.

Вступ. Кримськотатарська художня культура впродовж останніх двох з половиною століть систематично зазнавала руйнівного тиску. Анексія Кримського ханства 1783 року, депортація 1944 року та тимчасова окупація Криму від 2014 року завдали культурі кримських татар втрат, кваліфікованих дослідниками як прояв культурного геноциду [4, с. 78–92]. Наслідком стала глибока лакуна: кримськотатарська кераміка практично відсутня у підручниках, атрибуція музейних колекцій часто обмежена знеособленим означенням «кримська кераміка», а конкретні форми посуду – сураіль, куман, гугюм, хум, куза, каса – майже невідомі широкій аудиторії [1, с. 112–124].

В умовах війни проблема репрезентації кримськотатарської спадщини набуває безпекового та дипломатичного виміру: популяризація культури корінного народу Криму є інструментом протидії російській дезінформації, утвердження територіальної цілісності України та відновлення історичної справедливості. Особливої актуальності набуває наукове осмислення авторських та кураторських практик, які перетворюють мистецький артефакт на носія культурної суб'єктності та форму «м'якої сили» [6, с. 18–20]. Однією

з найяскравіших постатей у цьому контексті є Народний художник України Рустем Скибін – кераміст, дослідник, куратор та засновник ГО «El Cheber / Країна майстрів».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика кримськотатарської художньої кераміки висвітлена у працях І. Заатова з генезису та еволюції кримськотатарського декоративно-прикладного мистецтва ХХ ст. [1], І. Тесленко – щодо хронології кухонного посуду кримських пам'яток ХV ст. [3], М. Якубовича – щодо філософських засад кримськотатарської культури доби Ханства [4]. Історіографію вивчення народного декоративного мистецтва проаналізувала Н. Акчуріна-Муфтієва [6]. Мистецтвознавчі праці О. Власова присвячені як традиційному посуду [5], так і окремим творам Р. Скибіна [7]. Ширший соціокультурний контекст висвітлено у публікаціях «Урядового кур'єра» [8] та «Крим.Реалії» [9]. Технологічні засади стилю Quru Isar представлено у текстах самого художника [2].

Найсучаснішу академічну рефлексію щодо проекту «Qalqan / Щит» як прояву культурної дипломатії представлено у працях З. Аділової: у тезах конференції НАКККіМ (2025) [10] та кваліфікаційній магістерській роботі

[11], де діяльність ГО «El Cheber» розглянуто як модельний приклад функціонування громадських організацій корінних народів у системі міжкультурного співробітництва України. Водночас цілісне мистецтвознавче дослідження проєктів «Qalqan», «Zincir» та «Yol» як єдиної стратегії досі не здійснене, що й зумовлює актуальність цієї статті.

Мета статті. Метою статті є мистецтвознавчий аналіз авторських та кураторських проєктів Рустема Скибіна «Qalqan / Щит» (2023–2026), «Zincir / Ланцюг – ланки пам'яті» (2023) та «Yol / Шлях» (2021) як цілісної стратегії збереження, репрезентації та культурної дипломатії кримськотатарського мистецтва в Україні та у світі.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження стали каталоги, виставкові матеріали, медіа-публікації та офіційна документація трьох проєктів, а також керамічні твори Р. Скибіна, створені в авторському стилі Quru Isag у період 2018–2026 рр. Джерельну базу доповнено матеріалами експозицій у Національному музеї «Київська картинна галерея», Латвійському національному художньому музеї (Рига), Національному музеї Литви (Вільнюс), Horniman Museum (Лондон), а також документами П'ятого саміту Кримської платформи при Генеральній Асамблеї ООН (Нью-Йорк). Застосовано історико-культурологічний, мистецтвознавчий, системно-структурний та порівняльний методи.

Результати. Проєкти «Qalqan / Щит» (2023–2026), «Zincir / Ланцюг – ланки пам'яті» (2023) та «Yol / Шлях» (2021) є наймасштабнішими у багаторічній діяльності Рустема Скибіна. Вони не є ізольованими подіями, а становлять концептуальне продовження попередніх ініціатив і утворюють логічно вибудовану модель, у якій кожен проєкт виконує свою специфічну функцію. Обраний порядок розгляду – від найбільш резонансного «Qalqan / Щит» через системотворчий «Zincir / Ланцюг» до методологічно засадничого «Yol / Шлях» – дозволяє простежити логіку публічного визнання «знизу вгору»: від видимого результату до концептуальної рамки, з якої ця стратегія розпочалась.

Становленню цієї трикомпонентної стратегії передувала інтенсивна практика реалізації культурно-мистецьких ініціатив. Після виїзду з тимчасово окупованого Криму у 2014 році та заснування ГО «El Cheber / Країна майстрів» Рустем Скибін послідовно розгортав проєкти, присвячені культурі корінного народу Криму. Серед найважливіших: серія виставок у Музеї Івана Гончара (2014–2015), де було артикульовано концепцію «ланцюга ідентичності»; культурно-дипломатичний проєкт «Дні Криму» в ПАРС (2015–2016, Страсбург); міжмузейний «Чумацький Шлях» (2017–2018) з виставками в Україні та п'яти зарубіжних країнах; тематична монета НБУ з орнаментом із твору «Таріль» (2018); участь у транскордонному проєкті «Стежка» (2014–2021); виставка «Дивовижні історії Криму» у «Мистецькому арсеналі» (2019); а також розробка фірмового стилю для Представництва Президента України в АР Крим (2021) [2; 8]. Ця багаторічна робота сформувала досвід та мережу партнерств, на які спираються три наймасштабніші проєкти.

Мистецько-дослідницький проєкт «Qalqan / Щит» (2023–2026). Найбільший за міжнародним резонансом проєкт Рустема Скибіна був започаткований у 2023 році за підтримки Українського культурного фонду. Його філософсько-художнє ядро становить дослідження декоративного оздоблення кримськотатарської історичної зброї та військової амуніції XVI–XVIII ст. – шабель, шоломів, кінського спорядження, зразки яких зберігаються у Музеї мистецтва Метрополітен (Нью-Йорк), Музеї Війська Польського (Варшава), Національному музеї-палаці «Топкапи» (Стамбул), Національному музеї історії України (Київ) та інших колекціях. На основі цього дослідження Р. Скибіним створено серію з дванадцяти декоративних керамічних панно-«щитів» діаметром 40 см, виконаних в авторському стилі Quru Isag та декорованих рослинними композиціями, що спираються на образ райського саду (Джаннат) – центральний топос кримськотатарської орнаментики.

Особливо показовим прикладом наукової обґрунтованості проєкту є панно «Щит

„Дружність“ / Qalqan „Sahib“», створене на основі аналізу орнаментики кримськотатарського шолома XVIII ст. [7, с. 38–47], а також панно «Тарпан» і «Шахін», орнаменти яких відтворюють декор кінського сідла з Дрезденської палати зброї та шаблі типу «чечуга» XVIII ст. Художня семантика «Військового щита» є подвійною: захист Воїна та Держави у предметному сенсі й метафоричний образ культурної стійкості кримськотатарського народу, а ширше – української державності. Це подвійне кодування забезпечило здатність проєкту функціонувати як інструмент публічної культурної дипломатії [10; 11].

Упродовж 2023–2026 рр. проєкт здійснив безпрецедентне виставкове турне: у 2023 р. – презентації в Національному музеї «Київська картинна галерея», Представництві НАТО в Україні, Посольстві Литви в Україні; у 2024 р. – Галерея «Місія» (Софія) та бастион Вільнюської оборонної стіни (Національний музей Литви); у 2025 р. – Латвійський національний художній музей (Рига). Кульмінацією став символ-панно «Всесвіт / Dūnya / Universe», створений для П'ятого саміту Кримської платформи при Генеральній Асамблеї ООН у Нью-Йорку за участю понад сорока глав держав. У 2025–2026 рр. фотовиставка «Щит / Qalqan» експонується у лондонському Horniman Museum [9].

Важливим виміром проєкту стало поєднання традиційного медіуму із сучасною тематикою: у 2024 р. Р. Скибін здійснив авторський розпис морського дрона MAGURA V5 стилізацією кримськотатарського орнаменту – символічний жест, що в єдиному образі поєднує культурну пам'ять та оборонну спроможність України. Державним визнанням суспільної значущості діяльності Р. Скибіна стало присвоєння йому у квітні 2026 року почесного звання «Народний художник України».

Культурно-мистецький проєкт «Zincir / Ланцюг – ланки пам'яті» (2023). Міжнародна видимість «Qalqan / Щит» була б неможливою без системної роботи з відновлення матеріальної та термінологічної

основи кримськотатарської кераміки. Саме цю функцію виконав проєкт «Zincir / Ланцюг – ланки пам'яті» (2023), реалізований за підтримки Українського культурного фонду. Концептуальне ядро сформовано навколо слова zincir – «ланцюг», що метафорично уособлює ідентичність, сформовану послідовним зчепленням «ланок»: культури, мови, історії, пам'яті, музики, кухні та декоративно-ужиткового мистецтва.

У межах проєкту реалізовано виставковий проєкт «Кримськотатарська кераміка: спадщина майстрів», аудіовізуальний проєкт «12 міфів про Крим» та освітній лекторій «Історія та культура Криму». Центральним здобутком став артбук, у якому вперше системно реконструйовано вісімнадцять основних форм автентичного кримськотатарського побутового посуду XVIII–XX ст.: бадіє, бал бардак', гугюм, гюльчереп, йїбрик, к'атик бардаги, бухурдан, куза, куман, каса/кесе, май бардаги, мангал, сураіль, сютлюк, табак, хум, чельтек, чічек савути [3, с. 62–65]. Кожна форма розглядається у єдності функціональних, конструктивних, етимологічних та світоглядних вимірів.

Концептуально найважливішим є те, що Р. Скибін не копіює старі форми, а створює авторські копії, які передають суттєві історичні ознаки, але через призму сучасного художнього мислення. Проєкт повертає у науковий обіг структуровану систему термінів і форм, практично витіснену в XX ст., і засвідчує спадкоємність художньої традиції, здатність кримськотатарського мистецтва до самовідновлення навіть в умовах окупації. Ця відновлена база стала тим мистецьким словником, яким згодом говорив із міжнародною аудиторією проєкт «Qalqan».

Мультидисциплінарний проєкт «Yol / Шлях» (2021). Методологічно засадничим для обох вищеописаних проєктів став масштабний проєкт «Yol / Шлях» (2021), у якому Рустем Скибін виступив автором концепції, куратором та керівником команди, а реалізацію забезпечив Український культурний фонд у співпраці з куратором Влодко Кауфманом. Філософське ядро проєкту – образ «шляху» як ключа

до ретроспективного осмислення історії, державності, традицій, мови та мистецтва кримських татар. Проект декларував нерозривність культурного зв'язку материкової України і Криму.

У межах проєкту створено понад п'ятсот мистецьких продуктів у всіх ключових видах художньої практики: ужитковому, візуальному, аудіовізуальному, аудіальному та видавничому мистецтві. Ключовим здобутком стало формування колекції з понад двохсот п'ятдесяти предметів кримськотатарського мистецтва, переданої «Кримському Дому» як основа майбутньої кримськотатарської садиби в Національному музеї «Пирогів» [8]. Окрему складову становив субпроєкт «Чумацький Шлях» зі встановленням шести пам'ятних знаків уздовж історичного маршруту до Криму та освітній цикл з восьми відеолекцій і документального фільму «Кримськотатарські весільні традиції».

Значення «Yol / Шлях» полягає у тому, що він уперше структурував кримськотатарську культуру як цілісний об'єкт репрезентації, заклавши методологію, у якій дослідження, художня практика, видавнича діяльність та освіта функціонують як елементи єдиного комунікативного процесу. Саме ця методологія стала спільним підґрунтям для наступних проєктів.

Розглянуті у сукупності, три проєкти демонструють рідкісну вертикаль культурної роботи: «Yol / Шлях» заклав методологію та інфраструктуру; «Zincir / Ланцюг» повернув у обіг матеріальну та термінологічну базу; «Qalqan / Щит» здійснив перехід від

внутрішнього відновлення до міжнародної репрезентації, перетворюючи кримськотатарське мистецтво на компонент культурної дипломатії України.

Висновки. Авторські та кураторські проєкти Рустема Скибіна «Qalqan / Щит», «Zincir / Ланцюг – ланки пам'яті» та «Yol / Шлях» утворюють цілісну модель культурної дії, у якій художня практика, наукове дослідження, кураторська робота та громадська активність функціонують як складові єдиної стратегії збереження та міжнародної репрезентації кримськотатарської спадщини. Ця стратегія спирається на мультидисциплінарність, системну інституційну співпрацю, ґрунтовне дослідження історичних зразків та використання мистецького артефакту як «м'якої сили». Ефективність моделі підтверджується міжнародною географією виставок (Київ, Софія, Вільнюс, Рига, Нью-Йорк, Лондон) та представництвом на рівні Кримської платформи при Генеральній Асамблеї Організації Об'єднаних Націй.

Творчість Р. Скибіна уособлює притаманну кримськотатарській традиції здатність бути відкритою до різноманітних культурних впливів і водночас зберігати власну ідентичність. Саме ця здатність до діалогу без втрати себе робить його проєкти ефективним інструментом утвердження культурної суб'єктності корінного народу Криму в умовах триваючої війни. Перспективи подальших розвідок пов'язані з аналізом окремих творів серії «Qalqan», дослідженням впливу проєктів на міжнародну рецепцію та порівнянням діяльності Р. Скибіна з практиками інших митців корінних народів України.

Література:

1. Заатов І. А. Кримськотатарське образотворче і декоративно-прикладне мистецтво ХХ ст. (Генезис, еволюція, сучасний стан). Сімферополь : Доля, 2002. 280 с.
2. Скибін Р. В. Створення авторського стилю поліхромного розпису керамічних виробів, в традиційній культурі кримських татар. URL: <https://rustemskybin.com/pages/about> (дата звернення: 10.03.2026).
3. Тесленко І. Б. Хронологія однієї групи кухонного посуду з пам'яток Криму XV ст. Археологія. 2011. № 4. С. 60–68.
4. Якубович М. М. Філософська думка Кримського ханства : монографія. Київ : Комора, 2016. 446 с.
5. Власов О. А. Саани – кримськотатарський різновид тажинів. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. Мистецтвознавство. Вип. 50 / гол. ред. С. В. Виткалов. Рівне : РДГУ, 2025. С. 207–212.
6. Акчуріна-Муфтієва Н. М. Історіографія вивчення кримськотатарського народного декоративного мистецтва. Східний світ. 2007. № 1. С. 16–22.

7. Власов О. А. Керамічне панно «Щит „Дружність“» / Qalqan „Sahib“, створене художником-керамістом Рустемом Скибіним на основі дослідження орнаментики кримськотатарського військового шолома XVIII ст. Художні практики початку XXI століття: новації, тенденції, перспективи : зб. наук. пр. / Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука. Київ, 2024. С. 38–47.

8. Бородюк Н. Візерунки українського півострова. Урядовий кур'єр : газета Кабінету Міністрів України. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/vizerunki-ukrayinskogo-pivostrova/> (дата звернення: 10.03.2026).

9. Брушневська А. Кефінський тюльпан як образ захисника Криму. Рустем Скибін – про артефакти, культуру та пам'ять кримських татар. Крим.Реалії. 02 вересня 2025. URL: <https://ua.krymr.com/a/rustem-skybin-krymski-tatary-artefakty-kultura/33519761.html> (дата звернення: 10.03.2026).

10. Adylova Z. Activities of the NGO «El Cheber» in the System of Ukraine's Cross-Cultural Cooperation. Культура, інформація, комунікація: міждисциплінарний діалог : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Київ, 10 квіт. 2025 р.) / М-во освіти і науки України, М-во культ. та страт. ком. України ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. та ін. Київ : НАКККіМ, 2025. С. 246–248.

11. Адилова З. Т. Місце кримськотатарської культури в системі міжкультурного співробітництва України з країнами світу : кваліфікац. робота на здобуття освіт. ступеня магістр : 028 Менеджмент соціокульт. діяльн. / наук. керівник Т. В. Філіна ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец., Навч.-наук. ін-т практ. культурології та артменеджменту, каф. артменеджменту та інформ. технологій. Київ, 2025. 115 с.

References:

1. Zaatov, I. A. (2002). Krymskotatarske obrazotvorche i dekoratyvno-prykladne mystetstvo XX st. (Henezys, evoliutsiia, suchasnyi stan) [Crimean Tatar fine and decorative-applied art of the 20th century (Genesis, evolution, current state)]. Simferopol: Dolia [in Ukrainian].

2. Skybin, R. V. (2026). Stvorennia avtorskoho styliu polikhromnoho rozplysu keramichnykh vyrobiv, v tradytsiinii kulturi krymskykh tatar [Creation of an original style of polychrome painting of ceramic products in the traditional culture of the Crimean Tatars]. Retrieved from <https://rustemskybin.com/pages/about> [in Ukrainian].

3. Teslenko, I. B. (2011). Khronolohiia odniiei hrupy kukhonnoho posudu z pamiatok Krymu XV st. [Chronology of a group of kitchenware from Crimean sites of the 15th century]. Arkheolohiia, (4), 60–68 [in Ukrainian].

4. Yakubovych, M. M. (2016). Filosofska dumka Krymskoho khanstva [Philosophical thought of the Crimean Khanate]. Kyiv: Komora [in Ukrainian].

5. Vlasov, O. A. (2025). Saany – krymskotatarskyi riznovyd tazhyniv [Saani – a Crimean Tatar variety of tajines]. Ukrainka kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku: nauk. zb. Mystetstvoznavstvo, 50, 207–212 [in Ukrainian].

6. Akchurina-Muftiieva, N. M. (2007). Istoriohrafia vyvchennia krymskotatarskoho narodnoho dekoratyvnoho mystetstva [Historiography of the study of Crimean Tatar folk decorative art]. Skhidnyi svit, (1), 16–22 [in Ukrainian].

7. Vlasov, O. A. (2024). Keramichne panno „Shchyt „Druzhnist““ / Qalqan „Sahib“, stvorene khudozhnykom-keramistom Rustemom Skybinym na osnovi doslidzhennia ornamentiuky krymskotatarskoho viiskovoho sholoma XVIII st. [Ceramic panel "Shield 'Friendship'" / Qalqan "Sahib", created by ceramic artist Rustem Skybin based on the study of ornamentation of an 18th-century Crimean Tatar military helmet]. Khudozhni praktyky pochatku XXI stolittia: novatsii, tendentsii, perspektyvy, 38–47 [in Ukrainian].

8. Borođiuk, N. (2026). Vizerunki ukrainskoho pivostrova [Patterns of the Ukrainian peninsula]. Uriadovi kurier. Retrieved from <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/vizerunki-ukrayinskogo-pivostrova/> [in Ukrainian].

9. Brushnevskaa, A. (2025, September 2). Kefynskyy tulpan yak obraz zakhysnyka Krymu. Rustem Skybin – pro artefakty, kulturu ta pamiat krymskykh tatar [The Kaffa tulip as an image of the defender of Crimea. Rustem Skybin on artefacts, culture and memory of the Crimean Tatars]. Krym.Realii. Retrieved from <https://ua.krymr.com/a/rustem-skybin-krymski-tatary-artefakty-kultura/33519761.html> [in Ukrainian].

10. Adylova, Z. (2025). Activities of the NGO "El Cheber" in the System of Ukraine's Cross-Cultural Cooperation. In Kultura, informatsiia, komunikatsiia: mizhdystsyplinarnyi dialoh: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu (pp. 246–248). Kyiv: NAKKКiM [in English].

11. Adylova, Z. T. (2025). Mistse krymskotatarskoi kultury v systemi mizhkulturnoho spivrobitnytstva Ukrainy z krainamy svitu [The place of Crimean Tatar culture in the system of Ukraine's cross-cultural cooperation with the countries of the world] (Master's thesis). National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 11.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 08.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)